

خلاصه کتاب سازمانها و قوانین آموزش و پرورش ایران

دکتر احمد صافی / ناشر: سمت

فصل اول: کلیاتی درباره سازمان و شیوه‌های اداره آموزش و پرورش

مفهوم و ضرورت ایجاد سازمانها

- ✓ آدمی برای پاسخ به نیازهای نامحدود و گسترده خود نیازمند همفکری و همکاری با دیگران است.
- ✓ جامعه‌شناسان انسان را موجودی مدنی و اجتماعی می‌دانند.
- ✓ تنوع نیازها و مهارت‌های بشری موجب پیدایش سازمان‌های مختلف (اجتماعی، اقتصادی، تربیتی و سیاسی) شده است.
- ✓ آموزش و پرورش یکی از سازمان‌های متداول و ضروری در جوامع کنونی است.

تعریف‌های سازمان

- ✓ سازمان عبارت است از همکاری مشترک افراد برای انجام دادن مقاصد مشترک.
- ✓ سازمان واحدی طرح‌ریزی شده است که دارای تشکل عمده‌ای برای رسیدن به هدف‌های مشخص است.
- ✓ سازمان عبارت از یک رشته روابط منظم و منطقی است که وظایف مشترک میان افرادی را که هدف‌های گوناگون دارند، برقرار می‌سازد.

اهمیت سازمان آموزش و پرورش

- ✓ مهم‌ترین و گسترده‌ترین سازمان اجتماعی است.
- ✓ مسئولیت انتخاب و انتقال عناصر فرهنگی به نسل‌های آینده را بر عهده دارد.
- ✓ الگوی کلی نهادها و سازمان‌های رسمی جامعه به شمار می‌رود.
- ✓ نقش سازنده‌ای در بقا و تداوم فرهنگ و تمدن بشری ایفا می‌کند.
- ✓ وسیله اداره و کنترل جامعه و عامل اصلی بقا و دوام تمدن‌هاست.
- ✓ نوعی سرمایه‌گذاری پرمهر تلقی می‌شود که بازدهی کیفی و کمی آن در درازمدت مشخص می‌شود.

شیوه‌های اداره سازمان‌های آموزش و پرورش

- ✓ ارتباط تنگاتنگی با توسعه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی جامعه دارد.
- ✓ میزان دخالت دولت‌ها در آموزش و پرورش در کشورهای مختلف متفاوت است.
- ✓ دو شیوه اصلی برای اداره وجود دارد: شیوه متمرکز و شیوه غیرمتمرکز.
- ✓ انتخاب شیوه اداره به فلسفه سیاسی، اجتماعی و اقتصادی هر کشور بستگی دارد.

اداره آموزش و پرورش به صورت متمرکز

- ✓ کلیه امور (خطمشی‌ها، برنامه‌های آموزشی، تألیف کتب، استخدام و بودجه) توسط دستگاه مرکزی (وزارتخانه) تعیین می‌شود.
- ✓ واحدهای محلی و مدارس صرفاً مجری دستورالعمل‌های مرکزی هستند.
- ✓ نظارت دقیق و یکنواختی در اجرا وجود دارد.
- ✓ ابتکار عمل و خلاقیت در سطوح پایین و محلی محدود است.
- ✓ مثال تاریخی: نظام آموزشی فرانسه (در گذشته).

اداره آموزش و پرورش به صورت غیرمتمرکز

- ✓ اختیارات عمده به مقامات محلی، انجمن‌ها و مردم واگذار می‌شود.
- ✓ دولت مرکزی نقش هدایت، حمایت و نظارت کلی را بر عهده دارد.
- ✓ برنامه‌های درسی متناسب با نیازهای محلی تنظیم می‌شوند.
- ✓ مشارکت مردم و مسئولان محلی در اداره امور بالاست.
- ✓ مثال: کشورهای دارای نظام فدرال یا ایالتی.

عوامل مؤثر در انتخاب شیوه اداره (متمرکز یا غیرمتمرکز)

- ✓ اصول مندرج در قانون اساسی.
- ✓ میزان واگذاری اختیارات و وظایف مدیریت بین سطوح مختلف.
- ✓ میزان تأثیر سنن، رسوم و آداب اجتماعی و قومی.
- ✓ تعبیر مفهوم حکومت (حاکمیت ملی یا حفظ حقوق مردم).

✓ امکانات اقتصادی و تولیدی مناطق.

✓ میزان رشد فکری و درک اجتماعی مردم.

شیوه اداره آموزش و پرورش ایران

✓ سیر تاریخی نشان‌دهنده ترکیبی از آموزش در خانه، مکتب‌خانه، مساجد و مدارس عالی بوده است.

✓ با تأسیس دارالفنون (۱۲۲۸ هـ.ش) و وزارت علوم (۱۲۳۲ هـ.ش)، دولت به تدریج مسئولیت اداره مدارس را بر عهده گرفت.

✓ قانون اساسی مشروطیت (۱۲۸۶ هـ.ش) مسئولیت اداره مدارس را به دولت واگذار کرد.

✓ نظام فعلی ایران به شدت متمرکز است و تمامی تصمیمات کلان در مرکز (تهران) گرفته می‌شود.

✓ تشکیل شوراهای آموزش و پرورش (۱۳۷۲) گامی به سوی عدم تمرکز بود.

فصل دوم: کلیاتی درباره قوانین و مقررات آموزشی

اهمیت و ضرورت توجه به قوانین و مقررات آموزشی

✓ مدیریت آموزشی نیازمند آگاهی کامل از مبانی، اصول و قوانین است.

✓ اجرای عدالت در سازمان‌ها مستلزم وجود ضوابط و تدوین مقررات لازم است.

✓ آگاهی مدیران و معلمان از قوانین، موجب انجام بهتر وظایف و احقاق حقوق خود و دیگران می‌شود.

منابع قوانین و مقررات آموزشی

✓ حقوق الهی: مبتنی بر قرآن و سنت (مانند حق تعلیم و تربیت برای همه).

✓ قانون اساسی: مادر همه قوانین و میثاق ملی کشور.

✓ قوانین عادی: مصوبات مجلس شورای اسلامی.

✓ تصویب‌نامه‌ها: مصوبات هیئت وزیران.

✓ اساسنامه‌ها: مقررات تشکیل و اداره سازمان‌ها و مؤسسات.

✓ آیین‌نامه‌ها: دستورالعمل‌های اجرایی قوانین.

✓ بخشنامه‌ها: دستورات اداری برای ابلاغ و اجرای قوانین.

